

ศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัปปริสสูตร

AN ANALYTICAL STUDY OF THE VIRTUE OF GOOD PERSON IN SAPPURISA SUTTA

¹Phra Nguyen Dinh Ngoc Bao, พระมหายงยุทธ ธีรธมโม

¹Phra Nguyen Dinh Ngoc Bao, Phramaha Yongyut Dhiradhammo.

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: Suthienbao@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาโครงสร้างและสาระสำคัญของสัปปริสสูตร ในพระไตรปิฎก 2) ศึกษาคุณสมบัติของคนดีในสัปปริสสูตร 3) วิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัปปริสสูตร เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือและงานวิทยานิพนธ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระสูตรนี้

ผลการวิจัยพบว่า

1) โครงสร้างและสาระสำคัญของสัปปริสสูตรในพระไตรปิฎกนี้ เป็นพระสูตรที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกายอุปปิณคสูตร เล่มที่ 14 ในอนุปทวรรค สัปปริสสูตรเป็นพระสูตรที่ 3 ของวรรคนี้ว่าด้วยพระพุทธานุญาตแสดงทั้งธรรมะของคนดีและธรรมะของคนชั่ว หรือสัปปริสธรรมและอัสัปปริสธรรม ทรงแสดงธรรมเรื่องนี้แก่ภิกษุทั้งหลาย อยู่ที่พระวิหารเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐีเขตพระนครสาวัตถี

2) คุณสมบัติของคนดีในสัปปริสสูตรมี 7 ประการ คือ (1) อัมมัญญตา รู้จักธรรม (2) อตถัญญตา รู้จักอรรถ (3) อตตัญญตา รู้จักตน (4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ (5) กาลัญญตา รู้กาลเวลา (6) ปริสัณญตา รู้จักชุมชน (7) ปุคคัลลัญญตา รู้จักบุคคล ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดี สามารถช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตที่ดีงามและไปสู่สันติสุข เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของตนเอง

3) วิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัปปริสสูตรเห็นได้ว่า การฝึกฝนและพัฒนาตนให้เป็นคนดีหรือพัฒนาตนให้เป็นสัตบุรุษ ต้องพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อดำเนินชีวิตอย่างบริสุทธิ์ มีเป้าหมายที่ชัดเจนและพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น ช่วยให้เกิดความสงบภายในความเข้าใจในสัจธรรมและความหลุดพ้น เพื่อกำจัดกิเลสและตัณหาที่ครอบงำจิตใจ เพื่อให้จิตใจหลุดพ้นจากความยึดติดทั้งหลาย ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดีอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: สัปปริสธรรม, คุณสมบัติ, คนดี

Abstract

This research aims to achieve three objectives: (1) to study the structure and essential content of the Sappurisa Sutta in the Tipitaka, (2) to examine the qualities of a noble person as presented in the Sappurisa Sutta, and (3) to analyze these qualities. The study employs a

documentary research methodology, drawing from primary sources such as the Tipitaka and its commentaries, as well as related books and dissertations. The findings of the study are as follows:

1) The structure and essential content of the Sappurisa Sutta reveal that it is recorded in the Majjhima Nikāya, Uparipaṇṇāsaka, within the Anupada Vagga, as the third discourse in the section. In this sutta, the Buddha expounds on the characteristics of a noble person (sappurisa-dhamma) and an ignoble person (asappurisa-dhamma). This discourse was delivered to the monks at Jetavana Monastery, the park of Anāthapiṇḍika, in Sāvatthī.

2) The Sappurisa Sutta outlines seven essential qualities of a noble person: (1) Dhammaññutā (knowledge of the Dhamma), (2) Atthaññutā (knowledge of meaning), (3) Attaññutā (knowledge of oneself), (4) Mattaññutā (knowledge of moderation), (5) Kālāññutā (knowledge of proper timing), (6) Parisāññutā (knowledge of society), and (7) Puggalaññutā (knowledge of individuals). These qualities define a sappurisa or noble individual, guiding them toward a virtuous life and inner peace. They serve as principles for moral and mental development.

3) The analysis of these qualities suggests that the cultivation of noble character is fundamentally aligned with the Threefold Training (sīla, samādhī, paññā). This development process involves moral discipline (sīla), mental concentration (samādhī), and wisdom (paññā), which purify one's life, provide clarity of purpose, and elevate one's mind. The practice of these principles leads to inner peace, insight into ultimate reality, and liberation from defilements and cravings.

Keywords: Sappurisa-dhamma, The virtue, Good person.

บทนำ

พระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคล เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุขและยั่งยืน หลักธรรมในพระไตรปิฎก เช่น "สัปปุริสธรรม" ซึ่งเป็นหลักธรรมของคนดีที่ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ได้รับการยกย่องในฐานะหลักการที่สามารถสร้างความสมดุลและความเจริญในชีวิตทั้งส่วนบุคคลและสังคม โดยเฉพาะในพระสูตร "สัปปุริสสูตร" มัชฌิมนิกาย อุपरิปปณาสก์ (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996) ที่อธิบายถึงคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดีไว้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญในปัจจุบันคือการที่หลักธรรมเหล่านี้ยังไม่ได้ได้รับการศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้อย่างลึกซึ้งในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้สังคมเผชิญกับความเสื่อมทางคุณธรรม เช่น การขาดความรับผิดชอบ การเห็นแก่ตัว และการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ หลักสัปปุริสธรรม เช่น การรู้จักตน (อัตตัญญูตา) การรู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา) และการรู้จักบุคคล (บุคคลัญญูตา) มีศักยภาพสูงในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากมีการศึกษาและปรับใช้ในชีวิตจริง

การศึกษานี้มีความสำคัญเพราะจะช่วยเปิดเผยแนวทางเชิงลึกในการพัฒนาตนเองและสร้างชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมให้บุคคลมีความเข้าใจในคุณธรรมและจริยธรรมที่แท้จริง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบัน การศึกษาและการวิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัปบุริสสูตรจึงไม่เพียงช่วยส่งเสริมความเข้าใจหลักธรรมในระดับทฤษฎี แต่ยังสร้างกรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ในพระไตรปิฎกมีองค์ความรู้เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะพระสูตรต้นตปิฎก ซึ่งประมวลพุทธพจน์ที่สำคัญของพระพุทธเจ้า พระสูตรต้นตปิฎกคือ พระธรรมเทศนา หรือคำบรรยายธรรมต่าง ๆ มีเนื้อหากล่าวถึงบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ เป็นเรื่องราว ทำให้น่าสนใจและน่าศึกษา

เมื่อสนใจและศึกษาในพระไตรปิฎก จะเห็นได้ว่าหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า สอนให้เป็นคนดี ละเว้นจากการทำความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ผุดผ่อง การดำรงชีวิตของมนุษย์ควรอาศัยหลักทางธรรมและการมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ตลอดจนประกอบสัมมาอาชีวะ ในทางสุจริต คือทางกาย วาจาและใจ พุทธศาสนาสอนในเรื่องผลของบาปกรรมใครทำกรรมดี ก็จะได้ผลดี ใครทำความชั่วก็จะได้ผลไม่ดี (Amphon Wongsopha, 2012) ผู้ที่ได้เรียกว่าคนดี ก็คือหมายถึงคนมีปัญญา คนมีคุณธรรม จะเรียกว่าสัตบุรุษ หรือบัณฑิตก็ได้

ในที่นี้คนดี ก็คือคนที่ประกอบกรรมดีทั้งกาย วาจา และใจ จดหรือละเว้นกรรมชั่ว ทั้งกาย วาจา และใจ นอกจากนั้นยังประกอบด้วยการประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม รู้จักแบ่งปันสิ่งดีดี ให้กับผู้อื่นและรู้จักเจริญสติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจอย่างต่อเนื่อง ลักษณะของคนดี คือ คนเป็นผู้มีจิตใจงาม จะทำอะไรก็ไม่ทำเพื่อเบียดเบียนผู้อื่น มีความปกติ มีความเห็นชอบ เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความสุข ความทุกข์ ความเจริญอยู่ตัวของเราเอง คนดีเป็นผู้ยินดีในการให้ ให้ความช่วยเหลือ แม้ว่าเป็นขอทานก็ให้ความช่วยเหลือ ไม่โยนให้ทิ้งให้ ให้ความช่วยเหลือ คนดีมีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยินดีในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น มีปกติที่ไม่คิดเห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่ประโยชน์ และความสุขของส่วนรวมตลอดเวลา นี่คือนิยามของคนดี (Montri Theerathamphiphat, 1997)

ส่วนสัปบุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 2014) หลักสัปบุริสธรรม 7 ประการ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตที่เป็นเหตุเป็นผลให้บรรลุเป้าหมายหน้าที่ประกอบด้วย 1. อัมมัญญตา (รู้หลักหรือรู้จักเหตุ) ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ผู้ปฏิบัติจะต้องเข้าใจในสิ่งที่ ตนปฏิบัติตามเหตุผล มีหลักการอย่างไร จะต้องทำอะไรจึงจะเป็นเหตุให้บรรลุผลสำเร็จ ตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ 2. อัตถัญญตา (รู้ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล) ผู้ปฏิบัติ ต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ตนทำว่ามีความมุ่งหมายอย่างไร และรู้ว่าสิ่งที่ตนกำลังทำนั้น จะบังเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ นั่นหมายความว่า ต้องรู้ผลที่มาจากเหตุ รู้เป้าหมาย รู้หลักการที่ตนปฏิบัติเพื่อจะได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตาม เป้าหมายนั้น 3. อัตตัญญตา (รู้จักตน) รู้ตามความเป็นจริง ตัวเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะเพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น โดยรู้ภูมิปัญญา คือ รู้ว่าตนเอง มีคุณสมบัติ มีความสามารถอย่างไร และรู้จักพัฒนาตนเอง ส่วนรู้ภูมิธรรม คือ รู้แนวทางการ ดำเนินชีวิตของตนโดยการยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำมาปฏิบัติส่งเสริมให้ตนและคน รอบข้างอยู่อย่างมีความสุขได้ 4. มัตถัญญตา (รู้จักประมาณ) เพื่อให้รู้จักความพอดี เช่น รู้จัก ประมาณในการบริโภค ในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูดการปฏิบัติกิจ และทำกิจต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงาน รวมถึงการดำเนินชีวิต ซึ่งหลักธรรมนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้จักยั้งคิดในสิ่งที่ตนมี ไม่ทำอะไรเกินตัว จนทำให้ตนเองและ

ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน และสามารถประกอบกิจการงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ 5. กาลัญญตา (รู้จักกาล) เพื่อให้รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบ กิจ ทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่า เวลาไหน ควรทำอะไร อย่างไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา ให้ถูก เวลา ตลอดจนรู้จักกะเวลาและวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล 6. ปริสัณญตา (รู้จักชุมชน) คือ รู้จักถิ่น เพื่อให้รู้จักที่ชุมชนและชุมชน รู้การอันควรต้องทำกิริยามารยาทอย่างนี้ ควรต้อง พูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรต้องสงเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์อย่างไร ต้องปฏิบัติอย่างไร ให้ถูกต้องทั้งด้านกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น 7. ปุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล) เพื่อให้รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคล ว่าโดย อัจฉริยภาพ ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น และ รู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องด้วย เพื่อ เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติตนหรือวางตัวให้เหมาะสมตามฐานะทั้งของเราและของผู้อื่น รวมถึงรู้จักที่จะเลือกคบหาบุคคลที่ควร คบ เป็นเหตุให้รู้จักแต่ละบุคคลโดยละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ ได้คบหาแต่คนดี หรือทำให้เลือกใช้คนทำงานได้ถูกต้อง (Thaweesak Sukkamon, 2018)

คุณสมบัติของคนดี หมายถึงบุคคลที่มีความประพฤติดีงาม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า เพื่อฝึกฝนตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ทำให้จิตใจสงบ ทำให้บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติมีความ เจริญก้าวหน้าในชีวิต ทำให้เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง และมีเป้าหมายในชีวิต ในสัปบุริสสูตร พระพุทธเจ้า ตรัสแสดงทั้งธรรมะของคนดีและธรรมะของคนชั่ว หรือสัปบุริสธรรมและอัสบุริสธรรม มีธรรม ๒๖ ประการ ในสัปบุริสสูตรเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเนื้อหาจับใจความหมายเพื่อแสดงคุณสมบัติของ "คนดี" ที่ควรประพฤติ ปฏิบัติตาม และเป็นแนวทางเพื่อดำเนินชีวิตที่ดีงามและไปสู่สันติสุข เพื่อลดละกิเลสตัณหา สัตบุรุษหรือคนดีย่อม “ไม่ยกตน ไม่ข่มผู้อื่นเพราะความเป็นผู้มีสกุล มีทรัพย์ มียศ ได้จีวร บิณฑบาต และศิลาณปัจจัยเภสัชบริขาร เพราะ ความเป็นพหูสูตร เพราะความเป็นพระวินัยธร เพราะเป็นพระธรรมกถึก เพราะเป็นผู้ถือธุดงค์วัตร เพราะเป็นผู้ได้ รูปฌานสมาบัติและอรุณสมาบัติ” (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996) ซึ่งคุณสมบัติของสัตบุรุษ หรือคนดีจะช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามและไปสู่สันติสุข เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตใจและคุณธรรม ของตนเอง เป็นการปฏิบัติของสัตบุรุษหรือคนดีมีคุณธรรม และประพฤติปฏิบัติด้วยวิธีฝึกสติ ทำสมาธิ เจริญภาวนา เพื่อกำจัดกิเลสและตัณหาที่ครอบงำจิตใจ เพื่อให้จิตใจหลุดพ้นจากความยึดติดทั้งหลาย ซึ่งเป็นคุณสมบัติของ สัตบุรุษหรือคนดีอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิทยานิพนธ์ วิจัยในเรื่องศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัป บุริสสูตร ที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ ในพระไตรปิฎก เพื่อให้มีความเข้าใจถึงในเนื้อหาและสาระสำคัญที่เกี่ยวกับ คุณสมบัติของคนดีในสัปบุริสสูตรว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญเพียงใด และธรรมใดเป็นธรรมของสัตบุรุษ และธรรมใดของอสัตบุรุษ เพื่อสามารถนำมาเป็นแบบอย่างที่ดี และนำไปประพฤติปฏิบัติตามต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและสาระสำคัญของสัปบุริสสูตร
2. เพื่อศึกษาคุณสมบัติของคนดีในสัปบุริสสูตร
3. เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัปบุริสสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดีในสัปบุริสสูตรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยแบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้ศึกษาจากคัมภีร์ชั้นอรรถกถา ฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารทั้งงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือและบทความวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัปบุริสสูตร” เพื่อนำมาประกอบในการวิจัยครั้งนี้

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่างๆ (พระไตรปิฎก, อรรถกถา, หนังสือ, วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้:

1) การตรวจสอบและคัดแยกข้อมูล (Data Verification and Selection):

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเอกสารที่รวบรวมได้คัดแยกแจกแจงข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นการวิจัย ได้แก่ โครงสร้างและสาระสำคัญของสัปบุริสสูตร, คุณสมบัติของคนดี (สัปบุริสธรรม ๗ ประการ), และการวิเคราะห์คุณสมบัติเหล่านี้ตามแนวคิดต่างๆ (โดยเฉพาะในบริบทของไตรสิกขาตามที่ระบุในบทคัดย่อและโครงสร้างวิทยานิพนธ์)

2) การอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหา (Reading and Comprehending the Content):

การอ่านเอกสารที่คัดแยกมาอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา แนวคิด หลักการ และการตีความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัปบุริสสูตรและคุณสมบัติของคนดี ทำความเข้าใจบริบทของพระสูตร ความเป็นมาและความสำคัญ

3) การจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Classification and Categorization):

จัดกลุ่มข้อมูลที่ได้ตามหัวข้อและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) กลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างและสาระสำคัญของสัปบุริสสูตร (เช่น ที่มา, สถานที่, ผู้ฟัง, โครงสร้างการแสดงธรรม)

(2) กลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดีในสัปบุริสสูตร (คำจำกัดความของสัปบุริส, ความหมายของสัปบุริสธรรม 7 ประการแต่ละข้อ)

(3) กลุ่มข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์คุณสมบัติของคนดี (การเชื่อมโยงสัปบุริสธรรมกับหลักธรรมอื่น เช่น ไตรสิกขา, การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน, การเปรียบเทียบกับแนวคิดอื่นๆ หากมี)

(4) กลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับข้อสัปบุริสธรรมเพื่อเปรียบเทียบ (แม้หัวข้อหลักเน้นคนดี แต่การกล่าวถึงข้อสัปบุริสก็เป็นส่วนหนึ่งของพระสูตร)

4) การวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงลึก (In-depth Content Analysis):

การพิจารณาเนื้อหาในแต่ละหมวดหมู่ที่จัดไว้ วิเคราะห์ความหมาย ความสำคัญ และความเชื่อมโยงของหลักธรรมในสัปปริสสูตร

เปรียบเทียบแนวคิดหรือการตีความจากแหล่งข้อมูลต่างๆ (พระไตรปิฎก, อรรถกถา, งานวิชาการ) เพื่อให้เห็นมุมมองที่หลากหลายและยืนยันความถูกต้อง วิเคราะห์คุณสมบัติของคนดี (สัปปริสธรรม 7) โดยเชื่อมโยงกับหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ตามที่ระบุในวัตถุประสงค์ข้อ 3 โดยพิจารณาว่าคุณสมบัติแต่ละข้อนั้นเกี่ยวข้องหรือส่งเสริมการปฏิบัติในด้านศีล สมาธิ หรือปัญญาอย่างไร

3. การสังเคราะห์และสรุปผล (Synthesis and Conclusion):

นำผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 4 มาสังเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยแต่ละข้อ สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้งหมด เชื่อมโยงผลการวิเคราะห์เข้ากับกรอบแนวคิดของการวิจัย

4. การเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิเคราะห์ (Organization and Presentation of Results):

เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งนำเสนอรายงานผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาโครงสร้างและสาระสำคัญของสัปปริสสูตรนี้ เป็นพระสูตรที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกายอุปปิณสก์ เล่มที่ 14 ในอนุปทวรรค มีทั้งหมด 10 พระสูตรด้วยกัน ซึ่งสัปปริสสูตรเป็นพระสูตรที่ 3 ของวรรคนี้ ว่าด้วยพระพุทธเจ้าตรัสแสดงทั้งธรรมะของคนดีและธรรมะของคนชั่ว หรือสัปปริสธรรมและอัสปริสธรรม ทรงแสดงธรรมเรื่องนี้แก่ภิกษุทั้งหลาย อยู่ที่พระวิหารเชตวัน อารามของอนาถปิณฑิก เศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ความเป็นมาหรือสาเหตุของสัปปริสสูตรนี้ เป็นไปตามอรรถาธิบายของผู้อื่น หมายความว่า พระสูตรเหล่านี้ที่พระพุทธเจ้าทรงเล็งดูอรรถาธิบาย ความพอใจ ความชอบใจ อภินิหารที่จะเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อความประพฤติ ปฏิบัติ ทำให้ตรัสรู้ได้ พระพุทธเจ้าจะทรงแสดงเรื่องนั้นหรือเทศน์เรื่องนั้นให้ฟัง

เนื้อหาสาระที่พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า ธรรมของอัสตบุรุษและธรรมของสตบุรุษมี 26 คู่ มีความสนใจความว่า อัสตบุรุษยกตนข่มท่านเพราะสกุล เพราะยศ เพราะเป็นผู้ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร เพราะความเป็นพหูสูตร เพราะความเป็นพระวินัยธร เพราะเป็นพระธรรมกถึก เพราะเป็นผู้ถือธุดงค์วัตรเพราะเป็นผู้ได้รูปฌานสมาบัติและอรูปรฌานสมาบัติ

ส่วนสตบุรุษย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง ย่อมไม่หมดสิ้นไปเพราะสกุล เพราะยศ เพราะเป็นผู้ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร เพราะความเป็นพหูสูตร เพราะความเป็นพระวินัยธร เพราะเป็นพระธรรมกถึก เพราะเป็นผู้ถือธุดงค์วัตร เพราะเป็นผู้ได้รูปฌานสมาบัติและอรูปรฌานสมาบัติผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ประพฤติธรรมอันสมควร คนทั้งหลายก็ต้องบูชาสรรเสริญ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

สตบุรุษทำการปฏิบัติแต่ภายใน ทำความไม่มิด้นหาแต่ภายในเท่านั้น ไม่ยกตน ไม่ข่มผู้อื่นเพราะความเป็นผู้มีสกุล มีทรัพย์ มียศ ได้จีวร บิณฑบาต และคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร เพราะความเป็นพหูสูตร เพราะความ

เป็นพระวินัยธร เพราะเป็นพระธรรมกถึก เพราะเป็นผู้ถือธุดงค์วัตร เพราะเป็นผู้ได้รูปฌานสมาบัติและอรุณฌานสมาบัติ

2. ศึกษาคุณสมบัติของคนดีในสัปตปรีชสูตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสัปตปรีชธรรม มีคุณธรรม 7 ประการของคนดีที่พระพุทธศาสนาเน้นย้ำที่สัตบุรุษหรือคนดีควรประพฤติและปฏิบัติได้แก่ 7 ข้อ คือ

(1) ธัมมัญญตา การรู้จักธรรม คือการรู้ถึงสิ่งที่ถูกต้อง ช่วยให้รู้จักสาเหตุของสถานการณ์ตามความเป็นจริง

(2) อัตถัญญตา การรู้จักผล คือมีความสามารถในการพิจารณาถึงผลของการกระทำ รู้ว่าผลเกิดจากเหตุเสมอ

(3) อัตตัญญตา การรู้จักตน คือการรู้ศักยภาพและข้อจำกัดของตนเอง รู้จักข้อดีและข้อเสียของตนแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน

(4) มัตตัญญตา การรู้จักประมาณ คือการรู้ความพอดีหรือความพอเพียง ช่วยให้การทำทุกสิ่งทุกอย่างให้อยู่ในความพอดี

(5) กาลัญญตา การรู้จักกาลเวลา คือการรู้จักทำสิ่งที่เหมาะสมในเวลาที่เหมาะสม ช่วยให้รู้จักคุณค่าของกาลเวลา รู้กาลเวลาเหมาะสมใช้ในการประกอบทำกิจหน้าที่การงานของตน

(6) บุคคลัญญตา การรู้จักบุคคล คือการเข้าใจลักษณะและความสามารถของผู้อื่น ช่วยให้รู้จักปฏิบัติตนและวางตัวอย่างเหมาะสมกับบุคคลและสถานที่

(7) ปริสสัญญตา การรู้จักชุมชน คือการรู้วิธีปฏิบัติตนในสังคม ช่วยให้ปฏิบัติตนกับบุคคลนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ผู้รู้จักบุคคลย่อมเลือกคบผู้มีสติปัญญาผู้ฉลาดเพื่อทำให้เกิดประโยชน์และความก้าวหน้าในชีวิต

สัปตปรีชธรรมทั้ง 7 ประการนี้เป็นคุณสมบัติทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น นำผู้ปฏิบัติไปสู่ความเจริญก้าวหน้า เพื่อสามารถฝึกฝนอบรมตนเอง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และแก้ไขปัญหาในการพัฒนาตนให้เป็นผู้ประเสริฐ เป็นผู้มีจิตใจสูง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญภายในเพื่อเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ เพื่อความหลุดพ้น เป็นไปเพื่อดับกิเลส ออกจากกองทุกข์ เป็นแนวทางปฏิบัติของสัตบุรุษหรือคนดี

3. วิเคราะห์คุณสมบัติของคนดีในสัปตปรีชสูตร เห็นได้ว่าหลักสัปตปรีชธรรม ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการ คือรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้กาลเวลา รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดี สามารถช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตที่ดีงามและไปสู่สันติสุข เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของตนเอง เป็นการปฏิบัติของสัตบุรุษหรือคนดีมีคุณธรรม และประพฤติปฏิบัติด้วยวิธีฝึกสติ ทำสมาธิ เจริญภาวนา เพื่อกำจัดกิเลสและค้นหาที่ครอบงำจิตใจ เพื่อให้จิตใจหลุดพ้นจากความยึดติดทั้งหลาย ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดีอย่างแท้จริง

จากการวิจัยคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดีกับหลักสัปตปรีชธรรม พบว่าการฝึกฝนและพัฒนาตนให้เป็นคนดีหรือพัฒนาตนให้เป็นสัตบุรุษ ต้องพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อดำเนินชีวิตอย่างบริสุทธิ์ มีเป้าหมายที่ชัดเจนและพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น ช่วยให้เกิดความสงบภายในความเข้าใจในสังขารและความหลุดพ้น เพื่อกำจัดกิเลสและค้นหาที่ครอบงำจิตใจ เพื่อให้จิตใจหลุดพ้นจากความยึดติดทั้งหลาย ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดีอย่างแท้จริง

การนำสัปปริสธรรม 7 ประการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติศีล ช่วยให้ปฏิบัติสามารถรักษาศีลด้วยความมีสติและปัญญา จะทำให้เกิดสภาวะจิตที่สงบและการรู้ในตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทางจิตใจ ศีลส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขในสังคมโดยรวม เพราะเมื่อบุคคลในสังคมปฏิบัติศีลอย่างเคร่งครัด จะทำให้เกิดความเชื่อถือซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบและปราศจากความขัดแย้ง ส่งผลให้สังคมมีความสุขและเป็นที่ยอมรับอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางสู่ความสุขและความมั่นคงในชีวิต

การนำสัปปริสธรรม 7 ประการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติฝึกสมาธิ ช่วยให้การฝึกสมาธิสมคูลมีเป้าหมายและสอดคล้อง สมาธิเป็นรากฐานของการพัฒนาจิต และเป็นสะพานไปสู่ปัญญา ทำให้จิตมีความมั่นคงและแน่วแน่ เพื่อให้จิตสงบลดความฟุ้งซ่านเพื่อรู้จักตนเองมากขึ้น เข้าใจอารมณ์ความคิดและพฤติกรรมของตนเอง เพื่อสันติภายในมีจิตใจสงบเย็นและเป็นสุข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทางจิตเป็นองค์ประกอบหลักของวิถิพุทธเพื่อสู่การตรัสรู้ที่แท้จริง

การนำสัปปริสธรรม 7 ประการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติพัฒนาปัญญา เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองทั้งคุณธรรมและจิตใจ ผู้มีปัญญายจะใช้สัจธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจการทำงานและการปฏิบัติธรรม ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัจธรรมหรือคนดีอย่างแท้จริง

ดังนั้น สัจธรรมหรือคนดีที่มีคุณสมบัติ ต้องเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติ ศีล สมาธิ และปัญญาให้สมบูรณ์ เป็นเส้นทางสู่การพัฒนาทางจิตใจและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ศีลเป็นรากฐานของความมั่นคงทางจิต สมาธิ ช่วยทำให้จิตใจสงบ ปัญญา ทำให้เกิดความรู้แจ้งอันบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นแนวทางที่นำพาผู้ปฏิบัติให้เข้าถึงสันติภายใน เพื่อกำจัดกิเลสและตัณหาที่ครอบงำจิตใจ เพื่อให้จิตใจหลุดพ้นจากความยึดติดทั้งหลาย ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัจธรรมหรือคนดีอย่างแท้จริง

สรุป

สัจธรรม 7 ประการ เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติ ศีล สมาธิ และปัญญา ให้สมบูรณ์ คนดีในสัปปริสสูตรจะเป็นผู้มีศีล เป็นผู้มีระเบียบวินัยในชีวิต เป็นผู้ควบคุมกายและวาจาเรียบร้อย มีความสุภาพในการพูดและการกระทำ ไม่ทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญเริ่มจากการรักษาศีล การรักษาศีลเปรียบเหมือนรากแก้วของต้นไม้แห่งการพัฒนา สัจธรรมจะรักษาศีลด้วยความสำรวมระวัง เปรียบดังผู้ที่ถือแก้วน้ำที่เต็มไปด้วยน้ำใสบริสุทธิ์ ระมัดระวังไม่ให้น้ำหกแม้แต่หยดเดียว การรักษาศีลของสัจธรรมนั้นไม่ได้ทำเพื่ออวดอ้าง แต่ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ เหมือนดอกบัวที่บานอยู่ในน้ำ สวยงามด้วยตัวของมันเอง โดยไม่ต้องประกาศความงาม

คนดีตามสัปปริสสูตรจะมีจิตใจที่แน่วแน่ มั่นคง ตั้งมั่น สงบ ไม่หวั่นไหว ในด้านสมาธิ สัจธรรมพัฒนาจิตใจให้มั่นคงดุจขุนเขา ไม่หวั่นไหวต่อลมแห่งโลกธรรม การเจริญสมาธิของสัจธรรมนั้นเป็นไปอย่างสงบเรียบง่ายเหมือนสายน้ำที่ไหลเอื่อยๆ ไม่เร่งรีบ แต่ก็ไม่หยุดนิ่ง มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะบรรลุสมาธิระดับใด ก็ไม่นำมาอวดอ้าง เหมือนท้องฟ้าที่กว้างใหญ่แต่ไม่เคยประกาศความกว้างของตน

คนดีหรือสัจธรรมในสัปปริสสูตรย่อมเป็นผู้มีปัญญาความรอบรู้ พัฒนาความเข้าใจในสัจธรรมอย่างลึกซึ้งเหมือนผู้ที่ขุดบ่อน้ำ ยิ่งขุดลึกก็ยิ่งพบน้ำที่ใสสะอาด ปัญญาของสัจธรรมนั้นไม่ได้อยู่ที่การจดจำตำรา แต่อยู่ที่ความเข้าใจอย่างแท้จริง เหมือนแสงเทียนที่สว่างขึ้นในความมืด ช่วยให้มองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง

ทั้งสามด้านนี้เชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืน เหมือนสายน้ำสามสายที่ไหลมาบรรจบกัน ศิลเป็นเหมือนผืนที่มั่นคง สมาธิเป็นเหมือนน้ำที่นิ่งใส และปัญญาเป็นเหมือนแสงจันทร์ที่สะท้อนบนผิวน้ำ ทำให้เห็นความจริงที่อยู่เบื้องลึก การพัฒนาทั้งสามด้านนี้ดำเนินไปพร้อมกัน เหมือนการเดินทางที่ต้องก้าวไปข้างหน้าอย่างสมดุล ไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง

สัตบุรุษผู้พัฒนาตนตามหลักไตรสิกขานี้ จึงเป็นเหมือนต้นไม้ที่เติบโตอย่างสมบูรณ์ มีรากแก้วคือศีลที่ยังลึก มีลำต้นคือสมาธิที่มั่นคง และมีกิ่งก้านใบคือปัญญาที่แผ่กว้าง หยิบยื่นร่มเงาแห่งความร่มเย็นให้แก่ผู้อื่น โดยไม่เคยคิดอวดอ้างความสูงใหญ่ของตน

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยคุณสมบัติของคนดีในสัปบุรุษสูตรนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดีที่ปรากฏในพระสูตร เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยอยากให้ผู้ที่ศึกษาได้นำเอาข้อมูลของงานวิจัยนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป รวมถึงให้ศึกษาข้อปฏิบัติของสัตบุรุษหรือคนดีในอีกหลายแง่มุมว่าหลักสัปบุรุษธรรมมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับหลักการปฏิบัติด้วยวิธีฝึกสติ ทำสมาธิ เจริญภาวนา เพื่อกำจัดกิเลสและตัณหาที่ครอบงำจิตใจอย่างไรบ้าง เพราะการปฏิบัติ ศีล สมาธิ และปัญญาให้สมบูรณ์ เป็นเส้นทางสู่การพัฒนาทางจิตใจและการดำเนินชีวิตของสัตบุรุษหรือคนดีเป็นหลักธรรมที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจิตใจของตนเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัตบุรุษหรือคนดีอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยพบว่า มีข้อมูลหลายส่วนที่น่าสนใจเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

- 1) แนวทางการส่งเสริมและปลูกฝังคุณสมบัติของผู้มีสัปบุรุษธรรมสำหรับเยาวชนในสถานศึกษา
- 2) การเปรียบเทียบคุณธรรมของคนดีในพระไตรปิฎกกับแนวคิดจริยธรรมร่วมสมัย
- 3) การวิเคราะห์ผลกระทบการนำสัปบุรุษธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคมปัจจุบัน

ดังนั้น จึงนำเสนอหัวข้อดังกล่าวเหล่านี้ไว้ โดยเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัยและเป็นฐานข้อมูลสำหรับทำวิจัยต่อไป

References

- Amphon Wongsopha. (2012). A study of the Sappurisdhamma principles in Buddhism (Doctoral dissertation, Doctor of Philosophy Program in Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University).
- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). Thai Tipitaka: Mahachulalongkornrajavidyalaya edition. Bangkok, Thailand: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (2017). Thai Atthakathā (Commentaries): Mahachulalongkornrajavidyalaya edition. Bangkok, Thailand: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.

- Montri Theerathamphiphat. (1997). Ethics and leadership: A study of Thai university scholars' perspectives toward political leaders (Master's thesis, Master of Arts Program in Thai Language, Graduate School, Mahidol University).
- Phra Brahmaganabhorn (Phra Prayut Payutto). (2014). Dictionary of Buddhism: Compendium of Buddhist doctrines (27th ed.). Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Phra Brahmaganabhorn (Phra Prayut Payutto). (2018). Dictionary of Buddhism: Compendium of Buddhist terminology (31st ed.). Bangkok, Thailand: Sahadhammika Printing Co., Ltd.
- Thaweesak Sukkamon. (2018). The application of Sappurisdhamma principles in the integrated administration of Pa Nai Subdistrict Municipality, Phrao District, Chiang Mai Province. Journal of Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus, 9(1), 72–73.